

College voor Toetsen en Examens

Wijzigingen in 2023:

- pg 4: 'gebied' is verduidelijkt
- pg 4: er zijn geen restricties meer voor de lengte van de titel/ naam van het profielwerkstuk
- pg 9: nieuwe richtlijnen voor bronnenlijst

PROFIELWERKSTUK HAVO EN VWO

VAKINFORMATIE
STAATSEXAMEN 2023

Versie: 22 maart 2023

De vakinformatie is vastgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CVTE). Het CVTE is verantwoordelijk voor de afname van de staatsexamens voortgezet onderwijs en draagt zorg voor de kwaliteit en het niveau van de examens.

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is belast met de praktische uitvoering en organisatie van de staatsexamens. Met vragen over deze vakinformatie kun je contact opnemen met de afdeling Examendiensten van DUO: (050) 599 89 33 of staatsexamens@duo.nl.

INHOUD

1	INLEIDENDE OPMERKINGEN	4
2	PROFIELWERKSTUK	4
2.1	ALGEMEEN	4
2.2	VOORWAARDEN	4
2.3	ONDERZOEK	4
2.4	PRESENTATIE	4
2.5	OMVANG	5
2.6	BEOORDELING	5
3	INZENDEN VAN HET PROFIELWERKSTUK	6
	BIJLAGE 1 AARD, OPZET EN VERSLAGLEGGING VAN HET ONDERZOEK	7
	BIJLAGE 2 VOORBLAD	10
	BIJLAGE 3 BEOORDELINGSFORMULIER PROFIELWERKSTUK	11
	BIJLAGE 4 PRESENTATIE VAN HET PROFIELWERKSTUK	13

1 INLEIDENDE OPMERKINGEN

- Het profielwerkstuk wordt getoetst door middel van een college-examen, dat mondeling wordt afgenomen. Het examen duurt 25 minuten.
- Voor dit examen moet je een profielwerkstuk maken. Het werkstuk (z nder poster) moet op papier in tweevoud v r 1 april worden opgestuurd naar:

DUO staatsexamens vo
Postbus 30158
9700 LK Groningen.
- Het cijfer voor het profielwerkstuk maakt deel uit van het combinatiecijfer.
- Je moet behalve een poster (zie 2.4),  n papieren exemplaar van het profielwerkstuk voor eigen gebruik meebrengen naar het examen.

2 PROFIELWERKSTUK

2.1 ALGEMEEN

Als je een diploma havo of vwo wilt verkrijgen, moet je een profielwerkstuk inleveren en presenteren. Het profielwerkstuk is een werkstuk waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn voor het gekozen profiel van de kandidaat. Hiervoor moet zelfstandig een onderzoeksopdracht worden uitgevoerd. Het doorlopen proces moet worden gedocumenteerd (onderwerpskeuze, vraagstelling, verrichte werkzaamheden, geraadpleegde bronnen en dergelijke).

2.2 VOORWAARDEN

- Het profielwerkstuk moet gemaakt worden in de Nederlandse taal, tenzij het onderwerp een moderne vreemde taal is of gaat over **de sociale of fysische geografie van een gebied** waar de moderne vreemde taal gesproken wordt. In dat geval mag het profielwerkstuk in die taal gemaakt worden, op voorwaarde dat deze taal deel uitmaakt van het profiel van de kandidaat.
- Het profielwerkstuk moet betrekking hebben op ten minste  n vak dat bij de uitslagbepaling is betrokken. Dit vak dient een studielast te hebben van minimaal 320 uur voor havo en minimaal 400 uur voor vwo.

Bijzonderheden:

- Bij de staatsexamens moet elke kandidaat een eigen profielwerkstuk maken, inleveren en presenteren tijdens de periode van het mondelinge examen.
- Als het profielwerkstuk over een moderne vreemde taal gaat en de kandidaat ervoor heeft gekozen het werkstuk in die taal te maken, dan mag het werkstuk ook in die taal gepresenteerd worden.
- Bij het profielwerkstuk moet in een duidelijk overzicht vermeld zijn **welke bronnen je geraadpleegd hebt.**

~~VERWIJDERD: Om technische redenen mag de titel/naam van het werkstuk niet langer zijn dan 60 posities, inclusief de spaties.~~

2.3 ONDERZOEK

Bij het doen van onderzoek en bij het opstellen van het profielwerkstuk kun je, indien gewenst, gebruik maken van de informatie in [Bijlage 1](#).

2.4 PRESENTATIE

Tijdens het mondeling examen moet je ten overstaan van twee examinatoren van het profielwerkstuk een posterpresentatie geven.

Op de poster van minimaal A3-formaat vermeld je het volgende:

- het vak/ de vakken waarop het profielwerkstuk betrekking heeft;

- het onderwerp en/of de centrale vraag;
- een deel van de verzamelde gegevens;
- de conclusie;
- eventueel afbeeldingen, grafieken of infographics.

Gedurende 5 tot 10 minuten geef je met behulp van de poster een mondeling presentatie. Daarna stellen de examinatoren je vragen over het profielwerkstuk en/of de presentatie.

Bij de staatsexamens is een presentatie met video-opnamen, audio-opnamen en/of het gebruik van een computer niet toegestaan.

NB. Er is een uitzondering voor vso-kandidaten. Deze mogen wél gebruik maken van een digitale presentatiemethode (bijvoorbeeld in de vorm van een powerpointpresentatie). De voorwaarde is dat de school de beschikking heeft over voldoende middelen om dit te kunnen faciliteren.

2.5 OMVANG

De omvang van het profielwerkstuk moet minimaal 8 en maximaal 10 A4-tjes (vanaf de inleiding t/m de samenvatting) zijn, exclusief de illustraties en de bijlagen. Het maximum aantal pagina's is niet bindend maar richtinggevend. Deze A4-tjes dienen getypt te worden met lettergrootte 12 en standaard regelafstand (1.15).

2.6 BEOORDELING

De beoordeling van het profielwerkstuk bij de presentatie gebeurt door twee examinatoren. Gelet wordt op:

- De inhoud van het profielwerkstuk
Het profielwerkstuk dient te voldoen aan de criteria in [Bijlage 3](#).
Bij de beoordeling wordt onder meer gelet op:
 - de indeling van het verslag (titelpagina, inleiding, beschrijving van het onderzoek, de uitkomsten van het onderzoek, de conclusies, de samenvatting, **de bronnenlijst** en eventuele bijlagen),
 - de aanwezigheid van een duidelijke centrale vraag,
 - de eventuele deelvragen (sluiten deze aan bij de centrale vraag?),
 - de verrichte activiteiten (literatuuronderzoek, geraadpleegde bronnen, interviews, uitgevoerde proeven, enz.),
 - de verwerking en analyse van de gegevens en het trekken van conclusies,
 - het antwoord op de centrale vraag,
 - begrijpelijk taalgebruik en correcte spelling en interpunctie.
- De posterpresentatie
Aan de uiterlijke verzorging en de opbouw van de presentatie dient voldoende zorg te zijn besteed. Daarbij wordt onder andere gelet op:
 - een logische en heldere ordening van de beeldelementen (tekst, afbeeldingen, grafieken, e.d.),
 - een zorgvuldige afwerking van de presentatiemateriaal.
- Het werkstuk, de presentatie en de beantwoording van vragen hierover
Uit het werkstuk, de presentatie en het gesprek hierover dient te blijken:
 - dat je voldoende in het onderwerp hebt verdiept door gebruik te maken van de kennis die je hebt opgedaan door het in voldoende mate bestuderen van het profielvak waar het onderwerp verband mee houdt,
 - dat de inhoud van het werkstuk voldoet aan de criteria die hierover in [Bijlage 3](#) zijn gesteld,
 - dat je vragen n.a.v. het werkstuk en/of de presentatie in voldoende mate kunt beantwoorden.
- Beoordeling
De kwaliteit van het profielwerkstuk, de posterpresentatie en de beantwoording van vragen over het werkstuk worden in samenhang beoordeeld en met het eindoordeel uitgedrukt in een cijfer. Dit cijfer is een geheel getal uit de rij van 1 tot en met 10 (zie Bijlage 3).

3 INZENDEN VAN HET PROFIELWERKSTUK

Het profielwerkstuk moet op papier in tweevoud, op A4-formaat, vóór 1 april 2023 worden opgestuurd naar:

DUO staatsexamens vo
Postbus 30158
9700 LK Groningen

Gebruik hierbij het voorblad in [Bijlage 2](#).

In digitale vorm ingezonden werkstukken worden niet geaccepteerd.

De poster moet niet opgestuurd worden. Deze neem je zelf mee naar het examen. Je neemt ook voor eigen gebruik een papieren exemplaar van het profielwerkstuk mee naar het examen.

Binnen drie weken krijg je een ontvangstbevestiging. Als je na drie weken nog geen ontvangstbevestiging hebt ontvangen, moet je contact opnemen met [Examendiensten](#).

Als je geen profielwerkstuk instuurt, krijg je schriftelijk bericht dat je voor het profielwerkstuk niet wordt opgeroepen voor het mondeling examen. Houd er rekening mee dat je zonder resultaat voor het profielwerkstuk geen diploma kunt halen.

De regeling voor het inleveren geldt alleen voor de reguliere staatsexamenkandidaten. De profielwerkstukken van vso-kandidaten moeten op 1 april 2023 gereed zijn, maar hoeven niet te worden opgestuurd.

Het profielwerkstuk wordt niet door Examendiensten beoordeeld, maar door de examinatoren voor en tijdens het examen.

BIJLAGE 1 AARD, OPZET EN VERSLAGLEGGING VAN HET ONDERZOEK

A. AARD VAN HET ONDERZOEK

Het profielwerkstuk moet voldoende inhoud hebben, passend bij het niveau van het examen. Je dient je daarom ook te verdiepen in de examenstof die betrekking heeft op het onderwerp van het profielwerkstuk.

Er zijn verschillende soorten onderzoek mogelijk. Enkele voorbeelden:

- Je kunt een onderzoek doen naar een probleem, bijvoorbeeld een maatschappelijk probleem. Dan is het wenselijk eerst iets te schrijven over het probleem dat je gaat behandelen. Bijvoorbeeld: wat is het probleem, waarom is het een probleem, voor wie is het een probleem, waardoor is het probleem ontstaan, wat zijn de gevolgen, hoe ernstig zijn die gevolgen en voor wie, is er een oplossing voor het probleem, dienen er maatregelen te worden genomen en zo ja, door wie?
Voorbeelden:
 - het verdwijnen van veel winkels op het platteland en de gevolgen daarvan,
 - de invloed van de vergrijzing van Nederland op de gezondheidszorg,
 - luchtvervuiling (als probleem).

- Je kunt ook een onderzoek doen naar een verschijnsel. Bijvoorbeeld een verschijnsel in de natuur. Dan dient dit verschijnsel beschreven te worden.
Hoe vaak komt het voor, waar komt het voor, kwam het vroeger ook voor, is er een verklaring voor het ontstaan te geven?
Voorbeelden:
 - poollicht
 - aardbevingen
 - overstromingen
 - hondsdolheid.

- Je kunt ook een onderzoek doen naar een gebeurtenis, bijvoorbeeld een historisch gebeuren. Dan dient vooral aandacht te worden besteed aan de historische context, de oorzaken voor die gebeurtenis en de gevolgen daarvan.
Voorbeelden:
 - de welvaart in de Gouden Eeuw
 - de eerste industriële revolutie
 - de afschaffing van de slavernij.
 Zorg voor een goede, duidelijke vraagstelling; let er bij geschiedenis bijvoorbeeld op dat het een verklarende vraagstelling is (dus niet: 'hoe verliep de Eerste Wereldoorlog?' maar: 'waarom kon Duitsland deze oorlog niet winnen?')

- Je kunt een onderzoek doen naar een maatschappelijk vraagstuk.
Voorbeeld:
 - is het gebruik van menselijke foetussen voor experimenten moreel aanvaardbaar?

- Je kunt een onderzoek doen naar een wetenschappelijke vraag.
Voorbeeld:
 - in hoeverre is 'De verdeling van Gauss' bruikbaar om voetbaluitslagen te voorspellen?

B. OPZET VAN HET ONDERZOEK

Het profielwerkstuk is te verdelen in vier fasen:

- oriëntatiefase,
- informatiefase,
- presentatiefase,
- beoordelingsfase.

In de oriëntatiefase kies je een onderwerp en bedenk je een probleemstelling. In de informatiefase zoek je het nodige feitenmateriaal bij elkaar en trek je er conclusies uit. In de presentatiefase laat je je resultaten zien aan anderen. In de beoordelingsfase denk je na over de kwaliteit van het werkstuk, maar vooral ook over de manier waarop het tot stand is gekomen.

Oriëntatie

In de oriëntatiefase moet je:

- een onderwerp kiezen,
- een hoofdvraag bedenken,
- deelvragen bedenken,
- informatiebronnen zoeken bij de deelvragen,
- inschatten of je onderzoek haalbaar is,
- een planning maken.

Het is van groot belang een goede centrale vraag (onderzoeksvraag) te formuleren. De vraag dient duidelijk aan te geven wat je wilt onderzoeken. Hoe helderder de vraag is, des te gemakkelijker kun je later een verslag schrijven. Je kunt dan regelmatig terugkijken naar de oorspronkelijke vraag. Meestal is het nodig bij de centrale vraag enkele deelvragen op te stellen.

Informatie

In de informatiefase moet je uit de antwoorden op de deelvragen een sluitende argumentatie bij de probleemstelling opbouwen die leidt tot een afgewogen conclusie.

In de informatiefase moet je:

- een hypothese opstellen, bijvoorbeeld:
 - winning van schaliegas verontreinigt het grondwater,
 - verhogen van de AOW-leeftijd is slecht voor de werkgelegenheid,
 - het toenemend gebruik van de iPad zal op den duur de schoolboeken doen verdwijnen;
- de deelvragen aan de hypothese aanpassen:
 - over de deelvragen informatie zoeken in bronnen (ook andere bronnen dan internet!),
 - de bronnen beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit/ geldigheid,
 - met de informatie uit de bronnen antwoord geven op de deelvragen,
 - interviews houden,
 - proeven uitvoeren, metingen doen,
 - gegevens verwerken en analyseren,
 - gegevens interpreteren,
 - conclusies trekken,
 - het antwoord op de centrale vraag geven,
 - het verslag schrijven.

Je kunt je natuurlijk ook voorafgaand aan het bedenken van deelvragen al inlezen in een onderwerp en aan de hand van wat je tegenkomt allerlei deelvragen bedenken.

Presentatie

In de presentatiefase moet je:

- de informatie kiezen die je beslist wilt overbrengen,
- het publiek inschatten,
- de presentatie voorbereiden,
- de presentatie uitvoeren.

Je presenteert het onderzoek schriftelijk en mondeling. Schriftelijk in de vorm van een verslag: het profielwerkstuk. Aanwijzingen voor dit verslag staan in [paragraaf C](#). De mondelinge presentatie vindt tijdens het examen plaats. Je maakt daarbij gebruik van een poster. Hiertoe zet je op een groot vel papier (minimaal A3-formaat) de centrale vraag, een deel van de verzamelde gegevens en de conclusie. Je plakt er ook wat afbeeldingen of grafieken bij. De poster dient visueel de belangrijkste punten van de presentatie weer te geven; let erop dat het niet een inhoudsopgave van het werkstuk is. Na de presentatie stellen de examinatoren hier vragen over. Tips voor de mondelinge presentatie staan in [Bijlage 4](#).

Beoordeling

Voor de beoordeling maken de examinatoren gebruik van een formulier (zie [Bijlage 3](#)). Hierop staat aangegeven hoeveel punten verdiend kunnen worden per onderdeel.

C. AANWIJZINGEN VOOR HET VERSLAG

Uit het verslag van het onderzoek moet blijken dat het om een uniek en eigen onderzoek gaat met een eigen conclusie. Het verslag moet uit de volgende onderdelen bestaan:

- Titelpagina:
 - een titel die bij de inhoud past,
 - Je voorletters, achternaam en woonplaats en de datum waarop het verslag is gemaakt,
 - het examenummer,
 - de vakken waarop het onderzoek betrekking heeft.
- Inleiding: enkele opmerkingen over het onderwerp:
 - de reden, waarom juist dit onderwerp is gekozen,
 - de onderzoeksvraag,
 - de eventuele deelvragen,
 - de hypothese.
- Beschrijving van het onderzoek:
 - een uiteenzetting van de gebruikte methode,
 - de gebruikte hulpmiddelen en materialen,
 - de uitgevoerde proeven of de afgenomen interviews.
- Uitkomsten van het onderzoek:
 - de waarnemingen,
 - de interpretatie daarvan.
- Conclusies
 - de conclusies die uit de waarnemingen worden getrokken,
 - het antwoord op de onderzoeksvraag,
 - eventueel: een bevestiging of weerlegging van de hypothese.
- Samenvatting:
 - een korte weergave van het onderzoek,
 - de hoofdconclusie en kort samengevat het antwoord op de onderzoeksvraag.

- Bronnenlijst

- geraadpleegde bronnen (hoofdstuk uit een) boek, tijdschriftartikel (papier en online), krantenartikel, internetbron of afbeelding.

- Bijlagen:

- eventueel: overzicht van primaire bronnen, zoals een vragenlijst, interviews, e-mails, persoonlijke gesprekken, lessen, workshops.

Richtlijnen voor het maken van de bronnenlijst (in APA-stijl):

De bronnen worden alfabetisch op auteursnaam gerangschikt, (ongeacht de bron of het materiaal). Bij APA worden titels, ISBN of ISSN nooit vermeld.

Hieronder staan een aantal regels voor het vermelden van de bronnen:

- Boek
 - Achternaam, Voorletter(s). (jaar van uitgave). Titel van het boek. Plaats: Uitgeverij.
- Hoofdstuk uit een boek (alleen als de auteur niet het hele boek heeft geschreven)
 - Achternaam, Voorletter(s). (jaar van uitgave). Titel van het hoofdstuk. In: Voorletter(s) Achternaam (Red.), Titel van het boek. (pp. xx-xx). Plaats: Uitgeverij.
- Tijdschriftartikel
 - Achternaam, Voorletter(s). (jaar van uitgave). Titel van het artikel. Naam tijdschrift, jaargang(nummer).
- Krantenartikel
 - Achternaam, Voorletter(s). (datum). Titel van het artikel. Naam krant, p. xx.
- Internetbronnen (websites, weblogs, sociale media, databanken, elektronische leeromgevingen)
 - Achternaam, Voorletter(s). (datum). Titel van het document. Geraadpleegd op: dag maand jaar, van URL

BIJLAGE 2 VOORBLAD

profielwerkstuk 2023

staatsexamens

(inzenden vóór 1 april 2023)

havo / vwo

(doorhalen wat niet van toepassing is)

Titel werkstuk:

Profielvak(ken) waarop dit profielwerkstuk betrekking heeft:

1.

2.

Gegevens kandidaat:

Voornaam en achternaam:

Examen Dienst (ED)-nummer:

BIJLAGE 3 BEOORDELINGSFORMULIER PROFIELWERKSTUK

Naam kandidaat: _____

Examenummer kandidaat: _____

Datum: _____

Titel profielwerkstuk: _____

Profielvak(ken): _____

1. Zowel werkstuk als presentatie wordt door middel van het formulier op de volgende bladzijde beoordeeld.
2. De rubrics in dit beoordelingsformulier geven het MAXIMAAL aantal te behalen punten weer.
3. Tussenliggende hele aantallen punten zijn toegestaan.
4. Berekening cijfer profielwerkstuk: $\text{Cijfer} = (\text{score} + 10) / 10$, afgerond op een heel getal.
5. Het cijfer van het profielwerkstuk maakt deel uit van het combinatiecijfer.
6. Bij een drie (3) of lager voor het profielwerkstuk kan een kandidaat geen diploma halen, ook al is het combinatiecijfer, waar het profielwerkstuk deel van uitmaakt, een vier (4) of hoger.

Tabel 1 rubrics voor de beoordeling van het profielwerkstuk

Onderdeel	Onvoldoende	Matig/ voldoende	Goed	Uitstekend
Onderwerp en onderzoeksvragen/hypothese van het schriftelijk verslag	Te groot en/of geen diepgang. Hoofdvraag te algemeen, deelvragen sluiten niet aan. Hypothese ontbreekt. <i>1 punt</i>	Groot en/of weinig diepgang. Hoofdvraag algemeen, deelvragen sluiten nauwelijks aan. Hypothese open deur. <i>2 punten</i>	Bepoort en voldoende diepgang. Hoofdvraag werkbaar, deelvragen sluiten goed aan. Hypothese functioneel. <i>3 punten</i>	Goed ingekaderd en voldoende diepgang. Hoofdvraag scherp geformuleerd, deelvragen sluiten goed aan. Hypothese prikkelend. <i>4 punten</i>
Authenticiteit bronnen en procesonderzoek	Twijfel over authenticiteit, geen correcte bronvermelding. Onduidelijk procesverslag. <i>1 punt</i>	Twijfel over authenticiteit, correcte bronvermelding. Onduidelijk procesverslag. <i>2 punten</i>	Authenticiteit vastgesteld, correcte bronvermelding en volledig procesverslag. <i>3 punten</i>	Authenticiteit vastgesteld, correcte bronvermelding en reflectief procesverslag. <i>4 punten</i>
Resultaten en conclusies	Geen of slecht onderbouwde conclusies. <i>1 punt</i>	Matig onderbouwde conclusies. <i>2 punten</i>	Duidelijk onderbouwde conclusies. <i>3 punten</i>	Duidelijk en systematisch onderbouwde conclusies. <i>4 punten</i>
Leesbaarheid en lay-out van het verslag	Geen duidelijke inhoudsopgave, geen onderscheid tussen feiten en meningen. Geen visuele ondersteuning. Taal- en spelfouten. <i>1 punt</i>	Inhoudsopgave aanwezig, geen onderscheid tussen feiten en meningen. Matige visuele ondersteuning. Taal- en spelfouten. <i>2 punten</i>	Inhoudsopgave, feiten en meningen gescheiden. Visuele ondersteuning versterkt het verhaal. Vlot geschreven. <i>3 punten</i>	Inhoudsopgave, feiten en meningen gescheiden. Visuele ondersteuning is duidelijk een meerwaarde. Een plezier om te lezen. <i>4 punten</i>
Vorm van de mondelinge presentatie	De poster/Ppt is rommelig, bevat veel fouten, geen eenduidige lay-out. <i>1 punt</i>	De poster/Ppt is rommelig, niet mooi opgemaakt. <i>4 punten</i>	De poster/Ppt ziet er verzorgd uit, maar bevat wat foutjes. <i>7 punten</i>	De poster/Ppt ziet er verzorgd en informatief uit. <i>10 punten</i>
Inhoud van de mondelinge presentatie	Er zit geen structuur in de presentatie. De inleiding/het slot ontbreekt of is niet duidelijk. Kandidaat is niet in staat om het verhaal te vertellen. Geeft geen blijk van voldoende kennis van de materie. <i>1 punt</i>	De samenhang tussen de inleiding, kern en slot ontbreekt. De presentatie is moeilijk te volgen. Veel details. De grote lijn ontbreekt. <i>4 punten</i>	De presentatie heeft een duidelijke inleiding, kern en slot. Uitleg is niet zo helder. De spreker laat af en toe een steekje vallen. <i>7 punten</i>	De presentatie heeft een afgewogen opbouw waarbij inleiding, kern en slot één geheel vormen. Heldere uitleg. De spreker heeft kennis van zaken en weet dat goed over te brengen. <i>10 punten</i>
Beantwoording vragen n.a.v. verslag en presentatie	Geeft inhoudelijk geen of onvoldoende antwoord op gestelde vragen. <i>2 punten</i>	Geeft inhoudelijk moeizaam en oppervlakkig antwoord op gestelde vragen. <i>20 punten</i>	Geeft inhoudelijk adequaat antwoord op gestelde vragen en op juiste niveau. <i>37 punten</i>	Geeft inhoudelijk uitstekend antwoord op gestelde vragen en op juiste niveau. <i>54 punten</i>

Let op: cijfer = (score + 10) / 10, afgerond op een heel getal.

BIJLAGE 4 PRESENTATIE VAN HET PROFIELWERKSTUK

Het profielwerkstuk moet mondeling gepresenteerd worden. Hieronder staan enkele richtlijnen en tips voor deze presentatie.

1. DOEL VAN DE PRESENTATIE

De mondelinge presentatie

- heeft als doel informatie te geven,
- bevat feiten, namen en getallen,
- zet, indien mogelijk, verschillende meningen, oordelen en feiten naast elkaar.

2. VOORBEREIDING

- bestudeer voor het examen je eigen profielwerkstuk nog eens goed, spreek het bijvoorbeeld door met een deskundige,
- oefen de presentatie van te voren,
- de presentatie moet meer zijn dan het opzeggen van een uit het hoofd geleerd verhaal,
- probeer de examinatoren te interesseren in het onderwerp van het profielwerkstuk.

3. DE STRUCTUUR

Zorg ervoor dat de presentatie in een logische volgorde is opgebouwd, anders is je presentatie moeilijk te volgen. Een presentatie heeft als opbouw een inleiding, een middenstuk en een slot. Je kunt een opzet maken van wat je in elk onderdeel naar voren wilt brengen. Het middenstuk bestaat vaak uit meerdere (deel-)onderwerpen. Noteer voor jezelf per onderdeel wat je wilt vertellen.

Inleiding

De inleiding van de presentatie heeft de volgende functies:

- interesse wekken,
- het onderwerp introduceren,
- vertellen waarom je dit onderwerp gekozen hebt.

Middenstuk

In het middenstuk geef je alle informatie. Zorg ervoor dat je een goede opbouw hebt. Zet bij elkaar wat bij elkaar hoort. Zorg dat de (deel)onderwerpen die je genoemd hebt in je inleiding ook terugkomen in wat je vertelt.

Slot

Het is belangrijk dat je de presentatie goed afrondt. Als je de presentatie afraffelt, komt het vertelde niet tot zijn recht. Een goed slot bevat een samenvatting of een herhaling van de hoofdvraag en je persoonlijke mening.

4. DE POSTER

De poster is gelijk je houvast bij de presentatie. Zet op een groot vel papier (minimaal A3-formaat) de centrale vraag, een deel van de verzamelde gegevens en de conclusie. Voeg eventueel afbeeldingen, grafieken of infographics toe.

5. DE PRESENTATIE ZELF

Bereid je presentatie goed voor en oefen een keer in het bijzijn van iemand. Bespreek daarna de volgende punten:

- Hangt de poster goed zichtbaar?
Hang de poster goed zichtbaar voor de examinatoren op en ga bij de poster staan. Als je aan een (volgende) vraag of deelvraag begint, wijs dan aan waar de vraag of deelvraag op de poster staat. Zo is de poster voor jezelf meteen een geheugensteun.
- Praat ik in een goed tempo?
Omdat je zelf je verhaal goed kent, heb je de neiging snel te praten. Probeer pauzes in te lassen. Dit zorgt voor rust voor jezelf en voor de examinatoren.
- Praat ik niet te eentonig?
Zorg voor intonatie, leg accenten op woorden. Dit zorgt voor levendigheid in je verhaal.
- Ben ik verstaanbaar?

- Let erop dat je niet te zacht maar ook niet te hard praat, praat ook altijd vriendelijk.
- Is mijn taalgebruik passend?
Probeer je taalgebruik aan te passen aan het niveau van het examen dat je gaat afleggen.
Gebruik, indien mogelijk, vaktaal.

6. TEN SLOTTE

- Zorg voor oogcontact.
- Zorg voor een goede houding en wissel soms van houding.
- Gebruik gebaren om dingen duidelijk te maken.
- Het is niet erg als je de draad even kwijt bent; maak dan gebruik van de poster.

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede.

[cvte.nl](https://www.cvte.nl)

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. [Centraleeindtoetspo.nl](https://www.centraleeindtoetspo.nl)

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. [Examenblad.nl](https://www.Examenblad.nl)

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. [Staatsexamensvo.nl](https://www.Staatsexamensvo.nl)

 Centrale examens middelbaar beroeps- onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. [Examenbladmbo.nl](https://www.Examenbladmbo.nl)

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. [Staatsexamensnt2.nl](https://www.Staatsexamensnt2.nl)